

Titulació	Tipus	Curs
Psicologia	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Sarai Garcia Diaz

Correu electrònic: sarai.garcia@uab.cat

Equip docent

Marta Padrós Castells

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No es demanen pre-requisits

Objectius

L'estudi de les diferents formes d'interpretació i producció dels sistemes simbòlics de la nostra cultura ens permeten conèixer aspectes importants de les representacions mentals i també d'aspectes funcionals de l'individu, la qual cosa constitueix una eina important de diagnòstic i intervenció d'ordre psicològic i pedagògic.

Objectius

1. Estudi de les representacions mentals expressades a través de diferents sistemes de simbolització: temes d'ordre cognitiu, i en especial d'ordre socio-afectiu i de gènere.
2. Estudi de l'evolució i la construcció d'alguns sistemes de símbols i signes de la nostra cultura (construcció dels significats del llenguatge, dels objectes, de les imatges gràfiques (dibuix), audiovisuals, etc.) per part de la població infantil i adulta. Mecanismes psicològics i funcionals d'elaboració i d'interpretació d'aquests sistemes simbòlics.
3. Utilització dels estudis anteriorment esmentats com a instrument d'anàlisi psicològica i psicopedagògica de les conductes de simbolització en diversos temes en general i, en particular, en els esmentats temes d'ordre socio-afectiu i de gènere

En acabar l'assignatura l'alumnat hauria de ser capaç de:

1. Conèixer les relacions entre alguns sistemes de simbolització pròpies de la nostra cultura i l'evolució de les representacions mentals de l'individu.

2. Conèixer els mecanismes psicològics que tenen lloc quan els individus construeixen aquests sistemes de simbolització (llenguatge, accions simbòliques, imatges, dibuix, escriptura, etc.). Quan els han d'entendre i quan els han de produir.
3. Utilitzar els esmentats sistemes de simbolització com a eines d'exploració sobre temes diversos, en especial els temes d'ordre socio-afectiu i de gènere.

Competències

- Analitzar i interpretar els resultats de l'avaluació.
- Comunicar-se eficaçment, fent ús dels mitjans apropiats (orals, escrits o audiovisuals), tenint en compte la diversitat i tots aquells elements que puguin facilitar o dificultar la comunicació.
- Fer revisions sistemàtiques a partir de la consulta de les diferents fonts documentals en psicologia per a recollir, ordenar i classificar dades i materials de recerca.
- Identificar i descriure els processos i les etapes del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital.
- Interactuar, mitjançant un treball en equip efectiu, amb els altres professionals implicats.
- Reconèixer la dimensió social de l'ésser humà, considerant els factors històrics i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica humana.

Resultats d'aprenentatge

1. Contrastar diferents fonts documentals.
2. Descriure els processos i les etapes del desenvolupament individual i dels grups familiars.
3. Identificar conceptes i processos psicosocials que mostren la dimensió social i cultural del comportament.
4. Identificar els elements que condicionen la comunicació i l'organització de les tasques.
5. Mostrar una disposició oberta i una actitud favorable a la cooperació.
6. Reconèixer els conceptes teòrics fonamentals en els textos.
7. Relacionar les dades amb l'enfocament teòric adoptat que permeti articular les dades obtingudes amb la intervenció que s'ha de dur a terme.
8. Seleccionar i utilitzar els recursos comunicacionals adequats segons les característiques i les competències de les persones destinatàries tenint en compte l'edat i la identificació cultural.
9. Seleccionar les dades rellevants per a l'avaluació d'un cas considerant el transcurs vital i el context d'intervenció.

Continguts

1. Introducció: Representació, simbolització, arbitrarietat i convencionalitat en diferents sistemes simbòlics de la nostra cultura. La representació mental i les diferents formes de simbolització.
2. El llenguatge natural.
 - L'origen simbòlic de les primeres formes de comunicació i de les primeres paraules i enunciats.
 - La construcció dels significats. Errors i significacions. Representacions implícites.
 - Les metàfores del llenguatge. Representacions implícites d'ordre social i/o afectiu.
3. Simbolització amb objectes i accions: el joc simbòlic
 - El joc en la infància com a pràctica cultural i simbòlica.
 - L'ús d'objectes per representar rols, relacions i emocions.
4. El gènere com a construcció simbòlica

- Simbolització del gènere a través del llenguatge, la imatge i el relat cultural.
- Estereotips i estructures de poder en la representació de la dona.

5. Teatre i dansa: expressió corporal i ficció simbòlica

- Representació del cos i del moviment com a llenguatge.
- Impacte en la construcció de la identitat i els imaginaris socials.

6. Expressió gràfica figurativa: el dibuix

- El dibuix infantil com a eina de representació de l'espai, el temps i les emocions.
- Imatges i rols en la construcció del gènere i les relacions socials.

7. L'escriptura: del símbol icònic al sistema arbitrari

- L'escriptura infantil: evolució i funció simbòlica.
- Simbolització gràfica del llenguatge oral i de les idees.

8. La imatge estàtica: fotografia, còmic i il·lustració

- Lectura crítica de la imatge fixa.
- Representacions de classe, gènere i identitat.

9. La imatge en moviment: cinema i televisió

- Simbolització audiovisual i transmissió d'ideologia.
- L'impacte de les narratives cinematogràfiques en la construcció del significat.

10. Narracions infantils, publicitat i mitjans de masses

- La narració com a vehicle simbòlic: mites, contes i moral.
- Estereotips de gènere i valors culturals en els productes mediàtics.
- Lectura crítica de campanyes i anuncis.

11. Història de l'art i cultura visual

- Anàlisi crítica de la representació a la història de l'art.
- Presència i absència de visibilització de les dones artistes.
- L'art com a sistema de simbolització social i cultural.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases teòriques (24h) i seminaris (12h)	40	1,6	3, 4, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories per a grups de treball	5	0,2	1, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Treball de camp	105	4,2	1, 3, 5, 6, 7, 8, 9

A partir de materials que mostren diferents sistemes i conductes de simbolització facilitats per la professora, s'analitzaran les diferents formes de comprendre i d'interpretar les esmentades conductes. S'estudiaran els principals conceptes teòrics que expliquen la construcció simbòlica i representacional de l'individu i també les implicacions psicològiques i pedagògiques corresponents.

Les i els estudiants es posaran en situació d'observar i analitzar per si mateix@s les interpretacions i/o produccions de diferents sistemes de simbolització per part de persones de diferents edats.

Les i els estudiants, en petits grups, realitzaran alguns estudis de camp, sobre alguns dels temes del programa, basant-se en la metodologia i les exposicions portades a terme a les classes per la professora.

Síntesi

- Classes magistrals
- Discussió sobre l'anàlisi de diferents sistemes de simbolització.
- Tutories per aclarir dubtes i seguiment d'activitats.
- Activitats autònomes: lectures, treball de camp

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Ev1a. Presentació continguts construcció dels símbols i el gènere	30%. Grupal. Presencial	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Ev1b. Dossier evidències aprenentatge	30%. Individual. Presencial	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Ev2. Treball de camp/Presentacions	40%. Grupal. Escrit-Oral	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

1. AVALUACIÓ CONTÍNUA

EVIDÈNCIES D'APRENTATGE

EV1a. Presentació sobre continguts: construcció dels símbols i el gènere (I)

- Contingut: Presentació, dinàmica i debat
- Autoria: Grupal
- Pes: 30%
- Format de presentació: Híbrid
- Modalitat de lliurament: Presencial
- Setmana de lliurament: Primer període d'avaluació

- No es permet l'ús de la IA per redactar els treballs.

Tipus de retorn: a l'aula durant la sessió, setmanes 3, 4, 5.

EV1b. Dossier d'evidències d'aprenentatge (II)

- Contingut: Recollida d'apunts personals, dinàmiques i debat
- Autoria: Individual
- Pes: 30%
- Format de presentació: Híbrid
- Modalitat de lliurament: Presencial
- Setmana de lliurament: Segon període d'avaluació
- No es permet l'ús de la IA per redactar els treballs.

Tipus de retorn: a l'aula durant la sessió, setmanes 6,7,8.

EV2. Treball de camp (I)

- Contingut: Treball de camp amb una temàtica diferent per grup, presentacions i debat
- Autoria: Grup
- Pes: 40%
- Format de presentació: Híbrid
- Modalitat de lliurament: Híbrida
- Setmana de lliurament: Desembre/Gener
- No es permet l'ús de la IA per redactar els treballs.

Tipus de retorn: a l'aula durant la sessió, setmanes 10,11,12.

CONDICIONS D'AVUACIÓ I RECUPERACIÓ

Estudiant no avaluable

Un/a estudiant que no hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% constarà a les actes com a "no avaluable".

Assignatura superada

Per superar l'assignatura s'han de complir els dos requisits següents:

- Cada evidència ha de tenir una puntuació mínima de 3,5 punts per poder fer mitjana amb la resta d'evidències.
- L'assignatura es considerarà superada quan el còmput dels percentatges corresponents a cada evidència sigui superior a 5,00.

Si no es compleixen aquests dos requisits, la nota màxima que es podrà obtenir serà de 4,5 punts.

"Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única."

a. Sistema de recuperació

L'estudiant podrà optar a una recuperació final si:

- Ha obtingut una nota d'avaluació contínua inferior a 5,0
- Ha realitzat evidències amb un pes de com a mínim 2/3 del total.

La recuperació consistirà a tornar a presentar totes aquelles evidències no superades.

b. Evidències no superades

Les evidències no superades que es presentin en la recuperació podran aspirar a una puntuació màxima de 7,00.

c. Evidències no presentades

Quan l'estudiant no hagi presentat una evidència en el calendari previst per causes justificades, podrà aspirar a una puntuació màxima de 10.

En el cas d'evidències no presentades sense justificació, la puntuació màxima serà de 5,00.

No es preveu que l'alumnat de segona o posterior matrícula s'avalui mitjançant una única prova de síntesi no recuperable.

d. Traducció exàmens

EL LLIURAMENT DE LA TRADUCCIÓ DE LES PROVES D'AVALUACIÓ PRESENCIALS ES REALITZARÀ SI ES COMPLEIXEN ELS REQUERIMENTS ESTABLERTS EN L'ARTICLE 263 I ES REALITZA LA SEVA SOL·LICITUD LA SETMANA 4 TELEMÀTICAMENT (E-FORMULARI) (més informació al web de la Facultat).

Per a més detalls sobre els criteris d'avaluació, consulteu el següent enllaç:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

Bibliografia

Textos que tracten sobre les representacions mentals. Permeten conèixer els mecanismes representacionals mitjançant els quals els subjectes comprenen un fenomen o un tipus de representació simbòlica.

- Belinchon M. Riviere A, Igoa J.M. (1992) Psicología del Lenguaje. Investigación y teoría. Madrid. Ed. Trotta.
- Johnson Laird, P.M. (1988) La representación mental del significado. A: "Revista Internacional de Ciencias Sociales. Unesco. 115; 49-65.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A. (1998) "Conocimiento y Cambio". Barcelona. Ed. Paidós.
- Moreno Marimón M. De las estructuras a los modelos organizadores. A: "Cuadernos de Pedagogía" N° 244 / Febrero
- Perner, J. (1994) "Comprender la mente representacional". Barcelona. Ed. Paidós

Textos que tracten sobre els sistemes de simbolització: els símbols i els signes.

- Eco U. (1988) "Signo". Barcelona. Ed. Labor
- Leal A. (1987) "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación". Barcelona. Ed. Gedisa.

D'altres:

- Eco U. (1977) "Tratado de Semiótica General". Barcelona. Ed. Lumen.
- Ullmann S. (1980) "Semántica. Introducción a la ciencia del significado". Madrid. Ed. Aguilar

Tractat sobre joc simbòlic i exposició de treballs experimentals que permeten entendre els aspectes representacionals que són a la base del joc simbòlic.

- Elkonin D. B. (1980) "Psicología del Juego". Madrid. Ed. Visor.

- Piaget J. (1977) "La formación del símbolo en el niño". México. Fondo Cultural Europeo

Textos que permeten conèixer i interpretar els mecanismes representacionals d'elaboració del dibuix infantil, i valorar la seva evolució.

- Bombi A.S. y Pinto G. (1993) "Los colores de la amistad". Madrid. Ed. Visor.
- Eisner E. W. (2004) "El arte y la creación de la mente. El papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia". Barcelona. Ed. Paidós.
- Fortuny J. (1988) El dibujo como expresión del pensamiento. A: M. Moreno.(Coord.) "Ciencia Aprendizaje y Comunicación". Barcelona. Ed. Laia
- Gardner H. (1994) "Educación artística y desarrollo humano". Barcelona. Ed. Paidós.
- Leal A. (1998) Lenguajes para sentir y pensar. A: "Cuadernos de Pedagogía". Nº 271 / Julio Agosto.
- Leal A. (2006) Simbolización gráfica, medio de expresión e instrumento de pensamiento. A: "Infancia y Aprendizaje". 29 (2) pp. 203-218.
- Widlöcher D. (1978) "Los dibujos de los niños". Barcelona. Ed. Herder.

D'altres:

- Rev: Bulletin de Psychologie: La communication par images. 386 XLI 1987-1988. 13-16
- Rev. Communications: Apprendre des médias. Nº 33. 1981.

Textos que aborden els codis de la imatge, útils per entendre les interpretacions que la població infantil porta a terme sobre diversos tipus d'imatge:

- Aumont J. y Marie M. (1993) "Análisis del film". Barcelona. Ed. Paidós
- Berger J. y Mohr. (1998) "Otra manera de contar". Murcia. Ed. Mestizo.
- Borrego C. (1997) "Narraciones televisivas y modelos ideológicos de socialización". A: Cultura y Educación 5, 45-68.
- Dubios Ph. (1994) "El acto fotográfico. De la representación a la recepción". Barcelona. Ed. Paidós
- García Galera. Mª C. (2002) "Televisión, violencia e infancia". Barcelona. Ed. Gedisa.
- Greenfield M. P. (1985) "El niño y los medios de comunicación". Madrid. Ed. Morata.
- Gubern R. (1982) "El lenguaje de los comics" Barcelona. Ed. Península.
- Leal A. (2002) Narraciones audiovisuales y representaciones infantiles: los roles masculino y femenino. A "Cultura y Educación" 14 (3) , 313-326.
- Leal A. (2003) Mirar y pensar desde la cultura de género. A: "Anuari de Psicologia" vol 34. 279-290.
- Torres E. y Conde E. (1994) Medios audiovisuales y desarrollo social. A: Mª José Rodrigo (ed.) "Contexto y Desarrollo Social". Madrid. Ed. Síntesis.
- Zunzunegui S. (1989) "Pensar la imagen". Madrid. Ed. Cátedra.

Textos que tracten sobre els mecanismes de producció de sistemes gràfics de simbolització bàsics pels aprenentatges escolars.

- Garton A. Y Pratt C. (1991) "Aprendizaje y proceso de alfabetización". Barcelona. Ed. Paidós
- Leal A. (1987) "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación". Barcelona. Ed. Gedisa.
- Olson D. (1998) "El mundo sobre el papel. El impacto de la escritura en la estructura del conocimiento. Barcelona. Gedisa.
- Sastre G. (1988) Las escrituras aritméticas. A: "Enciclopedia Práctica de Pedagogía". Ed. Planeta. Vol II. Barcelona.
- Sellarés R. Bassedas M. (1989) La construcción de sistemas numéricos en la historia y en los niños. A: "La Pedagogía Operativa" (M.Moreno, coord.) Barcelona. Ed. Laia.

Textos que tracten el llenguatge des d'una perspectiva de la construcció dels significats per part del subjecte.

- Lakoff G. and Johnson M. (1986) "Metáforas de la vida cotidiana". Madrid. Ed. Cátedra.
- Leal, A. (1974) Lenguaje, Acción y Conocimiento en diferentes medios socio culturales. A: "Anuari de Psicologia" 2; 49-85.
- Oléron (1985) "El niño y la adquisición del lenguaje". Madrid. Ed. Morata.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A. (1998) "Conocimiento y Cambio". Barcelona. Ed. Paidós.
- Whorf B.L. (1971) "Lenguaje, pensamiento y realidad". Barcelona. Barral Editores.

Textos per aprofundir informació general de la matèria:

Berger, J. (2016). Modos de ver. Editorial GG.

Bornay, E. (2009). Arte se escribe con M de mujer. SD Edicions.

Bruner, J. (1990). Acts of Meaning.

Bruner, J. (1997). La cultura de la educación. Paidós.

Kalman, J. (1993). En búsqueda de una palabra nueva: la complejidad conceptual y las dimensiones sociales de la alfabetización. Revista Latinoamericana de Estudios Educativos, XXIII(1), 87-95.

Hall, S. (1997). Representation: Cultural Representations and Signifying Practices.

Hooks, b. (1992). *Black looks: Race and representation*. South End Press.

Hooks, b. (1994). *Outlaw culture: Resisting representations*. Routledge.

Hooks, b. (1994). *Teaching to transgress: Education as the practice of freedom*. Routledge.

Hooks, b. (2000). *Feminism is for everybody: Passionate politics*. South End Press.

Hooks, b. (2002). *The will to change: Men, masculinity, and love*. Atria Books.

Hooks, b. (1992). The oppositional gaze: Black female spectators. In *Black looks: Race and representation* (pp. 115-131). South End Press.

Pérez Valiño, A. (2017). Eva y María: dos imágenes enfrentadas. Autoridad, Poder E Influencia. Mujeres Que Hacen Historia, 763-775.

Piaget J. (1977) "La formación del símbolo en el niño". México. Fondo Cultural Europeo.

Sánchez Romero, M. (2022). Prehistorias de mujeres. Destino.

Schipper, M. (2024). Myth and Misogyny: how male representations of the female form have changed the way women are viewed.

Leal, A. (2006). "Simbolización gráfica, medio de expresión e instrumento de pensamiento". Infancia y Aprendizaje, 29(2), 203-218.

Nead, L. (2013). El desnudo femenino: Arte, Obscenidad Y Sexualidad. Tecnos Editorial S A.

Vygotsky, L. S. (1930). El arte como lenguaje fundamental del ser humano.

Vygotsky, L. S. (1988). Pensamiento y lenguaje. Crítica.

Programari

No es fa servir cap programari específic

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM) Seminaris	111	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(SEM) Seminaris	112	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt